

REZERWAT PRZYRODY

Obowiązująca w Polsce forma ochrony przyrody o statusie prawnym niższym niż parki narodowe, wyróżniona w ustawie o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 r.

Rezerwaty obejmują swym zasięgiem obszary zachowane w stanie naturalnym lub nieznacznie zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, siedliska roślin, zwierząt, grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi bądź walorami krajobrazowymi. Rezerwat przyrody jest obszarem chronionym prawnie, wyłączonym z użytkowania, przeznaczonym na cele ochrony przyrody oraz prowadzenie badań naukowych. Specyfika rezerwatów przyrody na całym świecie jest odmienna, nie istnieje wspólna, międzynarodowo akceptowana definicja, a także jednorodne kryteria do ich wyznaczania.

W Polsce rezerwat jest powoływany przez zarządzenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Dyrektor zatwierdza również sporządzany dla rezerwatu plan ochrony na okres 20 lat, w którym ustalone są cele i zadania ochronne oraz zasady udostępniania rezerwatu. Przedmiotem ochrony w rezerwacie jest całość ekosystemu bądź jego elementy – fauna, flora, grzyby lub twory przyrody nieożywionej. Na terenie rezerwatu mogą obowiązywać trzy typy ochrony: 1) ochrona ścisła (brak ingerencji w naturalne procesy); 2) ochrona czynna (dopuszczalne są zabiegi ochronne, np. usuwanie gatunków szkodzących innym bardziej cennym gatunkom poddanych szczególnej ochronie); 3) ochrona krajobrazowa (umożliwia prowadzenie gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej uwzględniającej potrzeby przedmiotu ochrony). Ponadto, w Polsce charakteryzuje się dziewięć typów rezerwatów przyrody, wyróżnionych w zależności od głównego przedmiotu ochrony: leśny, florystyczny, torfowiskowy, faunistyczny, krajobrazowy, przyrody nieożywionej, wodny, stepowy, słonoroślowy.

Obecnie w Polsce istnieje 1488 rezerwatów przyrody, o których informacje można znaleźć w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody. W polskich rezerwach panują następujące obostrzenia: zakaz niszczenia roślin, zbierania grzybów i runa leśnego, chwytania i zabijania dziko żyjących zwierząt, zakłócania ciszy, pozyskiwania skał, skamieniałości, minerałów i bursztynów. Ograniczone są także aktywności turystów: obowiązuje zakaz wspinaczki, eksploracji jaskiń i zbiorników wodnych, biwakowania, palenia ognisk. Ruch pieszy, rowerowy, narciarski czy konny jest ograniczony do wyznaczonych szlaków i tras.

[M.St.]

Literatura:

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880).

Radecki, Wojciech. *Ustawa o ochronie przyrody: komentarz*. Warszawa: Difin 2016.